

Actualiteit

Coördinatie: Vincent Sagaert en Dirk Scheers

Waar naartoe met het klachtmisdrijf?

Het klachtmisdrijf is op sterven na dood, want met de inwerkingtreding van de wet van 25 maart 2016 tot wijziging van art. 442bis Sw. (BS 5 april 2016) heeft de wetgever een zware slag toegebracht aan het toepassingsgebied van de klachtmisdrijven. Voortaan is er geen voorafgaande klacht meer nodig om het misdrijf belaging te kunnen vervolgen. Het dient wel te worden beklemtoond dat m.b.t. de in de praktijk vaak voorkomende elektronische evenknie, namelijk het in de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie verankerde cyberpesten, het klachtvereiste nooit heeft gespeeld.

Klachtmisdrijven zijn uitzonderingsmisdrijven. Bij de meeste misdrijven is het openbaar ministerie de trekker en wordt de mogelijkheid van vervolging niet afhankelijk gesteld van het standpunt van het slachtoffer of van de door de wetgever aangeduide personen. Krijgen in Boek II van het Strafwetboek het etiket van klachtmisdrijf: art. 275, derde lid Sw. (smaad tegen een lid van de Kamers), art. 296 Sw. (nalatigheid van leveranciers, hun agenten, de openbare ambtenaren of de door de regering aangestelde of bezoldigde agenten); art. 450 Sw. (aanranding van de eer of de goede naam van personen tegen bijzondere personen gepleegd, met uitzondering van de lasterlijke aangifte); art. 509, tweede lid Sw. (bedrog door middel van een effect).

De actieradius wordt m.a.w. alsmear enger. De laatste veroordelingsstatistiek van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid leert ons dat het percentage aan veroordelingen voor de voornoemde klachtmisdrijven minimaal is. Zo werden er in 2015 slechts 35 veroordelingen uitgesproken wegens laster of eerroof en werd voor het misdrijf belaging de teller op 464 gebracht. In de parlementaire voorbereiding (*Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 0463/3, p. 11) lezen we bovendien dat er jaarlijks t.a.v. meerderjarigen gemiddeld 20.000 belagingsdossiers worden ingediend bij de parketten en 700.000 gevallen bij de politiediensten worden geregistreerd. Deze cijfers lijken te zeggen dat er niet altijd een klacht wordt geformuleerd en dat het openbaar ministerie vaak seponeert. Dit is logisch: eens dat er sprake is van een rechtsgeldige klacht, beschikt het openbaar ministerie – net zoals t.a.v. de andere misdrijven – over de volheid van het vervolgingsrecht.

De vraag rijst of er met het wegvallen van het klachtvereiste niet nog een grotere toevloed zal zijn van belagingsdossiers en dit in tijden waarin het justitieel apparaat kreunt onder een enorme werkdruk. Deze vrees lijkt ongegrond.

Het klachtvereiste bij belaging was sowieso niet langer houdbaar. Belagende handelingen, zelfs wanneer deze gepleegd worden t.a.v. een bepaalde persoon, kunnen ook de rust van anderen ernstig verstoren. Het Hof van Cassatie erkent trouwens in een arrest van 29 oktober 2013 (AR P.12.1270.N, *Arr.Cass.* 2013, 2260) dat de ernstige rustverstoring kan worden gerealiseerd door het verspreiden van informatie over personen uit de naaste omgeving van de belaagde(n). Voorts bevestigt het Hof in een arrest van 20 februari 2013 (AR P.12.1629.F, *Arr.Cass.* 2013, 481) dat de strafrechter de ernst van de verstoring van de rust moet afwegen, rekening houdende met de gevolgen die, volgens een gangbare mening, een dergelijk onverantwoord, irritant en herhaald gedrag op de *bevolking* of het *betrokken sociaal milieu* kan hebben.

De wetgever ging ervan uit dat wanneer het slachtoffer het gedrag van de belager niet ervaart als een ernstige verstoring van zijn rust, strafvervolging niet nodig is. Deze reden strookt niet langer met de maatschappelijke realiteit. Bezwaarlijk kan worden beweerd dat het misdrijf vooral private belangen aantast. Ook het argument dat vervolging de onrust tussen dader en slachtoffer zou kunnen aanwakkeren, kan niet worden bijgevalen, nu dit argument opgaat t.a.v. alle interpersoonlijke misdrijven.

Het verlaten van het klachtvereiste bij belaging kan worden toegejuicht. Met deze bijdrage wordt bovendien een lans gebroken voor het herbekijken van alle klachtmisdrijven. Het wegvallen van het klachtvereiste kan allereerst juridische problemen de kop indrukken. Vele slachtofferverklaringen zijn immers voor interpretatie vatbaar; toch schrijft de rechtspraak zonder enige wettelijke grondslag voor dat de voorafgaande klacht de onduidelzinnige wilsuiking moet omvatten dat de dader strafrechtelijk wordt vervolgd.

Fundamenteler is dat het verbinden van het lot van de strafvordering aan de klager moeilijk te verantwoorden valt op basis van objectieve elementen. Het strafrecht raakt de openbare orde en is een handhavingsrecht met algemene draagwijdte. Indien men de krenking van de openbare orde te klein vindt om over te gaan tot ambtshalve vervolging, rijst de vraag of deze misdrijven nog binnen een strafrechtelijk referentiekader moeten worden ondergebracht. Indien men de mening is toegedaan dat strafrechtelijke sancties gewenst zijn, dient het algemene systeem geldingskracht te krijgen waarbij het vervolgingsmonopolie van het openbaar ministerie ten volle speelt.

Prof. dr. Joëlle Rozie
Hoogleraar strafrecht Universiteit Antwerpen